

EUGENIUSZ KAROL CHYŁEK
*Departament Nauki Oświaty i Techniki
Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
w Warszawie*

POLSKO-AMERYKAŃSKI PROGRAM DORADZTWA - DOTYCHCZASOWA DZIAŁALNOŚĆ I OSIĄGNIĘCIA

Polsko-Amerykański Program Doradztwa Rolniczego realizowany na podstawie porozumienia zawartego między polskim MRiGŻ oraz amerykańskim MR rozpoczął swą działalność w 1991 r. Głównym celem powołania Programu była praca na rzecz „podnoszenia poziomu życia polskich rolników i konsumentów poprzez promocję silnego ekonomicznie i efektywnego, prywatnego sektora rolnictwa”. Droga do osiągnięcia tego celu jest systematyczny rozwój doradztwa rolniczego.

Pracami Programu współpracującego z zespołem doradztwa Departamentu Nauki Oświaty i Techniki kieruje dr John Ragland. Grupa doradców amerykańskich obsługujących program poza bezpośrednią współpracą z departamentalnym zespołem doradztwa współpracuje z Krajową Radą Doradztwa Rolniczego oraz Społecznymi Radami Doradztwa Rolniczego pracującymi przy ODR. Ponadto grupa ta współpracuje z zespołami wojewódzkimi inicjując i współrealizując przedsięwzięcia o zasięgu makroregionalnym lub krajowym. Bezspornie, do największych osiągnięć Programu należy zaliczyć inicjatywę bezpośredniej współpracy doradców amerykańskich z pracownikami ODR. Działalność 2-osobowych zespołów doradców amerykańskich, przez okres 6-ciu miesięcy, w środowisku działania poszczególnych ODR-ów, przyczynia się do bardzo dużej aktywizacji środowiska. Wspólnymi siłami, bardzo często przy dużym zaangażowaniu (także poza normatywnym czasem pracy), zorganizowano wiele szkoleń z zakresu ekonomiki i marketingu, kalkulacji i rachunkowości w gospodarstwie rolniczym, metodyki doradztwa, współpracy z młodzieżą na wsi, zarządzania gospodarstwem rolnym, rozwijania umiejętności podejmowania decyzji, rozwoju turystyki wiejskiej, planowania i sporządzania „biznes-planów”, wykorzystania komputerów w pracy doradczej, uwzględniania zasad ekologii w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, tworzenia i zarządzania małymi przedsiębiorstwami rolnymi, współpracy ze Społeczną Radą Doradztwa. Dotychczas 2-osobowe zespoły przebywały w 31 województwach. Wybór właśnie tych województw nie był przypadkowy. Poprzedzony był on każdorazowo dokładną analizą potrzeb, którą dokonywano również w porozumieniu z odpowiednim Urzędem Wojewódzkim oraz zainteresowanym ODR. Ostateczne decyzje podejmo-

wane były na szczeblu podsekretarza stanu w MRiGŻ, przy uwzględnieniu możliwości najbardziej efektywnego sposobu przeniesienia doświadczeń pracy doradczej stosowanej przez amerykańskich doradców.

Ważnym elementem pracy doradców amerykańskich jest wykorzystanie niekonwencjonalnych metodyk we współpracy zarówno z doradcami, jak i rolnikami, dzięki którym uzyskano bardzo dobre efekty w procesach szkoleniowo-edukacyjnych oraz upowszechnieniowych. Te formy działań Programu i pracujących w nim doradców przyczyniły się do transformacji nastawienia rolników wobec doradztwa, którzy postrzegają dzisiaj doradztwo jako ważny i trwały element życia wsi, pracy w rolnictwie i gospodarce żywnościowej.

W okresie tych kilku lat pracy Polsko-Amerykańskiego Programu Doradztwa nastąpiła - przy współpracy Departamentu Nauki Oświaty i Techniki MRiGŻ - aktywizacja środowisk naukowych i edukacyjnych skupionych w jednostkach naukowo-rozwojowych, uczelniach rolniczych, a także szkołach rolniczych na rzecz doradztwa rolniczego, a za jego pośrednictwem oraz przy jego współudziale także na rzecz ostatecznego odbiorcy. Odbiorcą tym jest rolnik oczekujący na nowoczesne i efektywne metody produkcji i organizacji w gospodarstwie rolnym, które w warunkach gospodarki rynkowej poddawane jest ciągłej weryfikacji, takiej jak każde inne przedsiębiorstwo na rynku producenta.

Przeszkoleni pracownicy ODR - przy współudziale doradców amerykańskich, specjalizujący się w zagadnieniach ekonomicznych - wykonali około 25 tys. biznes planów dla rolników i firm, z których około 30% banki przyjęły do obsługi finansowej udzielając kredytów na ich restrukturyzację i modernizację. Ważnym elementem pracy doradców przygotowujących biznes-plany było to, co aktualnie staje się coraz bardziej powszechne, że biznes plany wykonane są dla przedsięwzięć z tzw. otoczenia rolnictwa, a więc zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, przechowalni produktów rolnych czy firm zaopatrujących rolnictwo lub świadczących usługi na rzecz rolnictwa.

Polsko-Amerykański Program Doradztwa przyczynił się w znaczący sposób do aktywizacji środowiska wiejskiego, zwłaszcza jego młodzieży. Ponad połowa ODR doceniając wagę właściwego przygotowania młodzieży do życia w środowisku wiejskim wprowadziła nowe formy pracy z przyszłym pokoleniem rolników i animatorów życia na wsi, zakładając lub współorganizując tzw. kluby 4-H. W efekcie kontaktu doradztwa ze środowiskiem młodzieży wiejskiej ze środków przeznaczonych na realizację Programu zabezpieczono wyposażenie sal komputerowych dla 14 szkół rolniczych, znacznie przyczyniając się do podniesienia poziomu edukacyjnego. Dzięki tej inicjatywie, a także wspomaganie działalności Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie w zakresie wykorzystania kompu-

terów w pracy na rzecz rolnictwa, proces integracji ze Wspólnotą Europejską - jaki nas czeka - będzie łatwiejszy dla tej, tak ważnej gałęzi naszej gospodarki.

Działalność Programu przyczyniła się również do powstania sześciu Centrów Planowania Działalności Gospodarczej, w których realizowane są szkolenia zarówno dla rolników, jak i dla doradców rolnych oraz nauczycieli średnich szkół rolniczych, pracowników banków obsługujących rolników i przedsiębiorców rolnych, a także przedstawicieli przedsiębiorstw działających w otoczeniu rolnictwa.

Dzięki środkom finansowym przeznaczonym na realizację Programu, w formie dofinansowania, prowadzone były również prace szkoleniowo-edukacyjne i upowszechnieniowe w obszarze rolnictwa i środowiska wiejskiego. Ważnym elementem tej formy wspierania doradztwa rolniczego było to, że dofinansowanie realizowanych tematów zsynchronizowane było z kierunkami zadań z zakresu doradztwa ustalonymi do realizacji przez MRiGŻ.

Pomoc, jaka została udzielona przez przedstawicieli strony amerykańskiej polskiemu doradztwu pozwoliła na dokonanie przedsięwzięcia, które wydawało się w tak krótkim czasie niemożliwe do realizacji. Przemiana systemu doradztwa w Polsce spowodowała trwałe i korzystne zmiany nie tylko w samym rolnictwie, ale także w jego najbliższym otoczeniu, a zwłaszcza w mentalności odbiorcy, dla którego cały system doradztwa pracuje.

Niezależnie od korzyści jakie uzyskali dzięki obecności Polsko-Amerykańskiego Programu Doradztwa polscy rolnicy, doradcy i ludzie związani z środowiskiem wiejskim - faktem niezaprzeczalnym jest również i to, że nie mniej istotne i ważne korzyści uzyskali doradcy amerykańscy. Przyjeżdżając do Polski mieli okazję zapoznać się w sposób bezpośredni z procesem transformacji gospodarki i polityki naszego państwa, a przede wszystkim pracując w ODR mieli okazję być obserwatorami budowy nowego systemu doradztwa, uczestnicząc jednocześnie w jego tworzeniu. Ta wiedza i praktyka uzyskana w Polsce pozwoliła im nie tylko na poszerzenie umiejętności, ale także podwyższenie kwalifikacji, jakie wymagane są od ekspertów współpracujących z agendami rządowymi i organizacjami międzynarodowymi wspierającymi przemiany demokratyczne w państwach Europy centralnej i wschodniej.

Istotną - nie tylko moim zdaniem - korzyścią, dla wszystkich uczestników Programu są więzi przyjacielskie jakie niejednokrotnie zostały zawiązane między poszczególnymi osobami, a także rodzinami. Ten osobisty dla wielu uczestników realizowanego Programu wątek pozostanie trwałym dodatkowym elementem jego obecności w Polsce. Obecność i realizacja Polsko-Amerykańskiego Programu Doradztwa przewidywana jest do końca 1995 roku; planuje się jednak podjęcie starań by Program ten został przedłużony, co przyczyni się do jeszcze lepszego i pełniejszego rozwoju systemu doradztwa w Polsce dla dobra rolnictwa i wsi polskiej.